

Sygn. akt V CSK 652/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa I. G.
przeciwko Skarbowi Państwa-Prezydentowi Miasta Częstochowa
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 29 maja 2014 r., sygn. akt I ACa 146/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3600 (trzy
tysiące sześćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Częstochowy na rzecz powódki I. G. kwotę 3 070 600,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 kwietnia 2008 r. (tj. od dnia doręczenia odpisu pozwu pozwanemu) do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za nieruchomości wywłaszczone decyzją z 3 kwietnia 1953 r., której wydanie z naruszeniem prawa stwierdził Minister Infrastruktury decyzją z dnia 28 lipca 2005 r. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone. Sąd ustalił wysokość odszkodowania według stanu nieruchomości z chwili jej odebrania rodzicom powódki w 1950 r. i aktualnej wartości i odliczył od tej kwoty zwaloryzowaną wartość odszkodowania za nieruchomość, jakie otrzymali poprzednicy powódki. Sąd Apelacyjny, rozpoznający sprawę na skutek apelacji pozwanego, apelację tę oddalił i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego. Swoje orzeczenie oparł na ustaleniach poczynionych przez Sąd Okręgowy, podzielił także wnioski prawne tego Sądu. Sąd Odwoławczy nie zgodził się ze stanowiskiem pozwanego, że nieprawidłowe było przyznanie powódce odsetek od zasądanego odszkodowania poczynając od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, zamiast od dnia wydania wyroku. Wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane są różne poglądy i podzielił zapatrywanie wyrażone w wyroku z dnia 7 marca 2014 r. (IV CSK 375/13), podkreślając, że kwota należna powódce tytułem odszkodowania w okresie od wniesienia powództwa do jej zasądzenia uległa zmianie na niekorzyść powódki, wobec czego nie można mówić o pełnej rekompensacie poniesionej szkody przez zasądzenie odsetek od dnia wyrokowania.

Pozwany zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację od wyroku Sądu Okręgowego zasądzającego na rzecz powódki odsetki od odszkodowania za okres od 22 kwietnia 2008 r. do dnia poprzedzającego dzień wyrokowania. Zarzucił naruszenie art. 481 § 1 i 2 k.c., art. 455 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

We wniosku pozwany powołał przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to znaczy potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Jako wymagające wykładni wskazał przepisy powołane w podstawie skargi kasacyjnej i przedstawił ich różne interpretacje w orzeczeniach sądowych.

W ocenie skarżącego, nakładanie na siebie mechanizmów waloryzacyjnych prowadzi - w wypadku orzekania o odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego - do podwójnej kompensacji, zwłaszcza w sytuacji, gdy w toku postępowania nie zostanie ustalone, jaka jest wartość poniesionego przez powoda uszczerbku majątkowego w chwili wytoczenia powództwa. Zdaniem skarżącego problem ten występuje praktycznie w wielu sprawach, w których sąd zobligowany jest do stosowania art. 363 § 2 k.c., nakazującego ustalanie wysokości odszkodowania według cen z daty ustalenia odszkodowania. Mechanizm waloryzacyjny przewidziany tym przepisem powoduje uwzględnienie każdej zmiany siły nabywczej pieniądza jaka miała miejsce między wezwaniem dłużnika do zapłaty, wniesieniem do sądu pozwu, jego doręczeniem stronie przeciwnej a wydaniem wyroku w sprawie. Oznacza to zarazem, że nie ma kluczowego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, której przedmiot stanowi roszczenie deliktowe, kwestia wysokości (rozmiaru) szkody według cen z daty doręczenia

odpisu pozwu, która w wielu wypadkach wskazywana jest orientacyjnie, ze świadomością konieczności dokonania weryfikacji podanej wartości w procesie. Nawet w wypadku, gdy kwota żądania oparta jest na określonym wyliczeniu, spełniającym warunki tzw. opinii prywatnej, nie jest to dowód okoliczności mającej znaczenie prawne, mianowicie wielkości szkody, w sytuacji gdy nie zostanie potwierdzona w postępowaniu sądowym.

Ani pozwany, ani sąd nie dysponują instrumentami pozwalającymi zweryfikować na wstępnym etapie procesu, czy podana wartość jest wiarygodna tj. odpowiada poniesionej szkodzie. W procesach odszkodowawczych, związanych najczęściej z przejęciem nieruchomości z naruszeniem prawa istotne znaczenie odgrywają nie tylko aktualne ceny przedmiotu roszczenia, które da się uprawdopodobnić w sposób przybliżony np. na podstawie zestawienia cen ofertowych czy transakcyjnych nieruchomości podobnych.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08, z dnia 28 marca 2007 r., sygn. akt II CSK 84/07, z dnia 15 października 2002 r., sygn. akt II CZ 102/02, czy z dnia 11 stycznia 2008 r., sygn. akt I UK 283/07, nie publ.). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przywołania i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Skarżący powinien też wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Z zestawienia orzeczeń przytoczonych przez skarżącego wynika ukształtowanie się w drodze wykładni poglądu podsumowanego i popartego przeglądem orzecznictwa w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r. (III CSK 152/13, niepubl. poza bazą Lex nr 1463869), zgodnie z którym co do zasady wierzyciel może domagać się odsetek za czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. W wypadku zobowiązań powstałych z czynów niedozwolonych termin odsetek za opóźnienie biegnie od chwili wymagalności. Od zasady tej odstępuje się jedynie wtedy, kiedy pomiędzy datą wymagalności a datą ustalenia rozmiaru świadczenia dochodzi do istotnego zwiększenia wartości tego świadczenia, która - po doliczeniu odsetek ustawowych od dnia wymagalności powodowałaby przysporzenie majątkowe przekraczające szkodę. Orzekanie o odsetkach musi więc każdorazowo uwzględniać okoliczności konkretnej sprawy i nie może prowadzić do pozbawienia poszkodowanego ani odsetek ustawowych od daty wymagalności odszkodowania, wyrażonego sumą pieniężną ustaloną według cen z tej daty, ani odsetek ustawowych od przyznanego odszkodowania od daty jego przyznania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000/9/158). Uwzględniona przy tym musi być także wysokość odsetek ustawowych i zmiana wartości pieniądza, bowiem w okresie stabilnej wartości świadczenia zanika konieczność korygowania zasad wynikających z językowej wykładni art. 481 § 1 k.c.

Skoro więc w orzecznictwie wyjaśnione zostały zasady orzekania o odsetkach, a rozbieżność pomiędzy sposobem stosowania art. 481 § 1 k.c. w poszczególnych sprawach wynika obecnie przede wszystkim z różnic w okolicznościach faktycznych poszczególnych spraw, nie zachodzi konieczność podejmowania tego problemu po raz kolejny. W omawianej sprawie nie zachodzą

szczególne okoliczności mogące spowodować bardziej dogłębne zbadanie wskazanego przez pozwanego problemu.

Z tych przyczyn przesłanka powołana przez pozwanego nie została wykazana. Okoliczności sprawy nie wskazują także na występowanie innych przesłanek przesądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. określając wysokość tych kosztów na podstawie § 2, § 6 pkt 7 oraz § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).